

drage gewijd.⁴ In dit artikel worden de rivierkaarten van Ancelin aan een onderzoek onderworpen: presenteerde hij werkelijk de dieptelijnen zonder dat hij de wetenschappelijke waarde van die baanbrekende vernieuwing onderkende?

Methoden en deelvragen

Helaas zijn er geen beschouwingen of ego-documenten van Ancelin zelf bewaard gebleven die rechtstreeks een antwoord op deze vraag kunnen geven. We zullen het met de kaarten zelf moeten doen. Daarbij is het van belang om deze in hun context te plaatsen. Vragen daarbij zijn: waarom zijn ze gemaakt, wat geven ze weer en welk doel werd ermee gediend?

Een functionele kaart werd in opdracht vervaardigd en had een specifiek bestuurlijk of juridisch doel, waarbij een bepaald probleem figuurlijk maar ook letterlijk in kaart werd gebracht. Hier stond niet de uiterlijke vorm, maar het onderzochte thema, de inhoud centraal. Alleen het hoogst noodzakelijke moest correct en volledig zijn aangegeven.⁵ Het doel van deze onafhankelijke kartering was dan ook waarheidsvinding, zodat bestuurders en deskundigen verantwoordelijke besluiten konden nemen en tot verifieerbare uitspraken konden komen. In dit artikel zal ik deze kaarten aanduiden als thematische of wetenschappelijke kaarten.⁶ Een laatste vraag is dan ook: mogen de rivierkaarten waarop Pierre Ancelin een stelsel van dieptelijnen intekende als wetenschappelijk verantwoorde kaarten worden aangemerkt?

De Maas als een stukje 'maakbare natuur'

Door de toenemende sedimentatie van de Nieuwe Maas werd de rivier aanvankelijk

gekarteerd ten behoeve van de scheepvaart om de ondiepten letterlijk te omzeilen. Zo gaf het Rotterdamse stadsbestuur in 1650 aan meester stadstimmerman Dirck Davidszn. Versyden de opdracht om een alternatieve vaarroute in kaart te brengen. (afb. 1)

Eind zeventiende eeuw wilde Rotterdam ook de ondiepten buiten haar grondgebied bestrijden en zo de gehele vaarroute naar zee verbeteren. Plaatselijk poogde men al vanaf het eind van de zestiende eeuw de rivierstroom zodanig te reguleren dat een goed bruikbare vaargeul in stand bleef. Daartoe had de stad in 1590 het gors Feijenoord gekocht –inmiddels is dat opgenomen in het omvangrijkere Noordereiland– en legde zij van daaraf strekdammen aan om de stroom te versmallen, waardoor het water in het resterende deel sneller stroomde.⁷ Men hoopte dat op die manier de vaargeul door de rivier 'vanzelf' op diepte zou worden gehouden.

Pierre Ancelin

Het Rotterdamse stadsbestuur had zich in de zeventiende eeuw al bezig gehouden met het probleem van de verzanding van de levensader van de stad. In 1694 waren er zelfs geheime plannen om een kanaal door Voorne te graven maar Brielle had de beide lieden die het gebied karteerden opgepakt en in de stedelijke gijzelkamer gezet.⁸ Een van hen was landmeter Pierre Ancelin. Hij vertegenwoordigde de nieuwe generatie kaartmakers in